

Västra Tollstad skola (några punkter om skolans tillkomst och utveckling)

1. *Scholemästare i V Tollstads socken.* Enligt sockenstämmobeslut 1798 ska församlingens barn undervisas i kristendom och innantilläsning av klockaren Carlholm.

2. *Försök med Lancasterskola 1825-1831 i socknen,* som då är en föregångare i länet. Socken har då 648 invånare. Skollokal blev sockenstugan som rymde 56 av de 72 anmälda barnen. Den unge pastorsadjunkten Bergman öppnar skolan och undervisar i kristendom, fäderneslandets historia, europeisk geografi, räknekonsten och kroppsliga övningar. Bergman tröttnar 1827 och då beslöt sockenstämman anställa en "barnalärare" som i fattigstugan skulle undervisa i stavning, utantilläsning, skrivning och räkning. Det var svårt få tag i lärare och 1831 tröttnade man på skoltanken och skolans inventarier såldes.

3. *Den 20 maj 1836, V Tollstad skolas födelsedag.* Prosten Dansson gjorde upp en skolplan som godkändes av en tillsatt skoldirektion. Lärare blev klockare Carlholms son organistkandidaten Hans Jakob. Sockenstugan rustades upp till skollokal.

4. *Skolhus i V Tollstad – en stridsfråga.* 1842 inleddes livliga diskussioner om skolbygge eller inte i skoldirektionen som bestod av hovjägmästare Modig, Höje, häradsdomare Egnell, Haninge, inspektor Hedelius, St. Lund, Gustaf Lagerlöf, Hästholmen, Peter Nilsson, Haningetorp och S.T. Persson, Broby. Diskussionerna utmynnade slutligen i ett beslut att bygga ett tvåvåningshus med skola på bottenvåningen och fattigstuga en trappa upp. Man räknade då med att när skolutrymmet blev för trångt kunna bygga ny fattigstuga och utvidga skolans utrymme med övervåningen. Skolbyggnaden, som blev kallat Rödingen, byggdes på den plats där den gamla sockensmedjan stått. Den användes som skollokal till 1930-talet och har därefter använts som församlingshem, matsal, bostad och fritidshem. 1845 hade V Tollstads socken 65 barn i skolan, 41 pojkar och 24 flickor.

5. *Småskola i V Tollstad.* Ursprungsår 1845. Medel ur brännvinsutminuteringsarrendet möjliggjorde inrättandet av denna. Första lärarinna var Maja Stina Johansdotter på Näfstad med en årslön på 75 riksdaler riksmünt.

6. *Klockaren i V Tollstad Adolf Andersson* var skollärare under ett fyrtiotal år från 1905. Han kom som nyexaminerad och blev kvar till mitten av 40 – talet då han råkade ut för en cykelolycka på vägen mellan skolan och sitt boende i Järnvägshotellet (nuvarande Vätterhästen). En snäll och i privatlivet tillbakadragen ungar, alltid klädd i mörk kostym, vit skjorta med vita, stärkta manschetter och svart fluga eller slips. Som lärare uppskattad av eleverna, respekterad och kanske ibland något sträng men i grunden snäll.

7. *Ny små- och folkskola byggs.* 1917 byggde V Tollstads socken den nya skolan vid kyrkan nära Rödingen. Den inrymde tre lärosalar, ett materielrum, ett kommunalrum, två omklädningsrum och tre tjänstebostäder. Hela bygget kostade 40000 kronor. Till skolan skänkte Ellen Key ett flertal tavlor och C.A. Larsson i Broby en orgel. Av byggnadens yttre stil kan man ana att Ellen Key haft ett visst inflytande.

Under årens lopp har inre ombyggnader och omdispositioner genomförts allt efter det behov härav funnits. Den yttre fasaden har dock förblivit i stort sett oförändrad. Den pryds alltjämt med benämningen "FOLKSKOLA" och påminner härigenom om svunna tider. På tomten finns numera en gymnastik- och idrottshall som utnyttjas av såväl skolan som allmänheten

8. *Samarbete RÖK – V TOLLSTAD.* Skolorna utgör numera en enhet. I Röks skola undervisas alla barn i de båda socknarna i förskoleklass och årskurserna 1 – 3 och i V Tollstads skola i årskurserna 4 – 6. Skolskjutsar ombesörjer erforderliga transporter. Det hela synes fungera på ett för alla berörda tillfredsställande sätt.

Efter en tid bildades en ny gemensam föräldraförening med namnet Ellen Key.